

SOM AQUÍ!

Les dones en el disseny, 1900-Avui

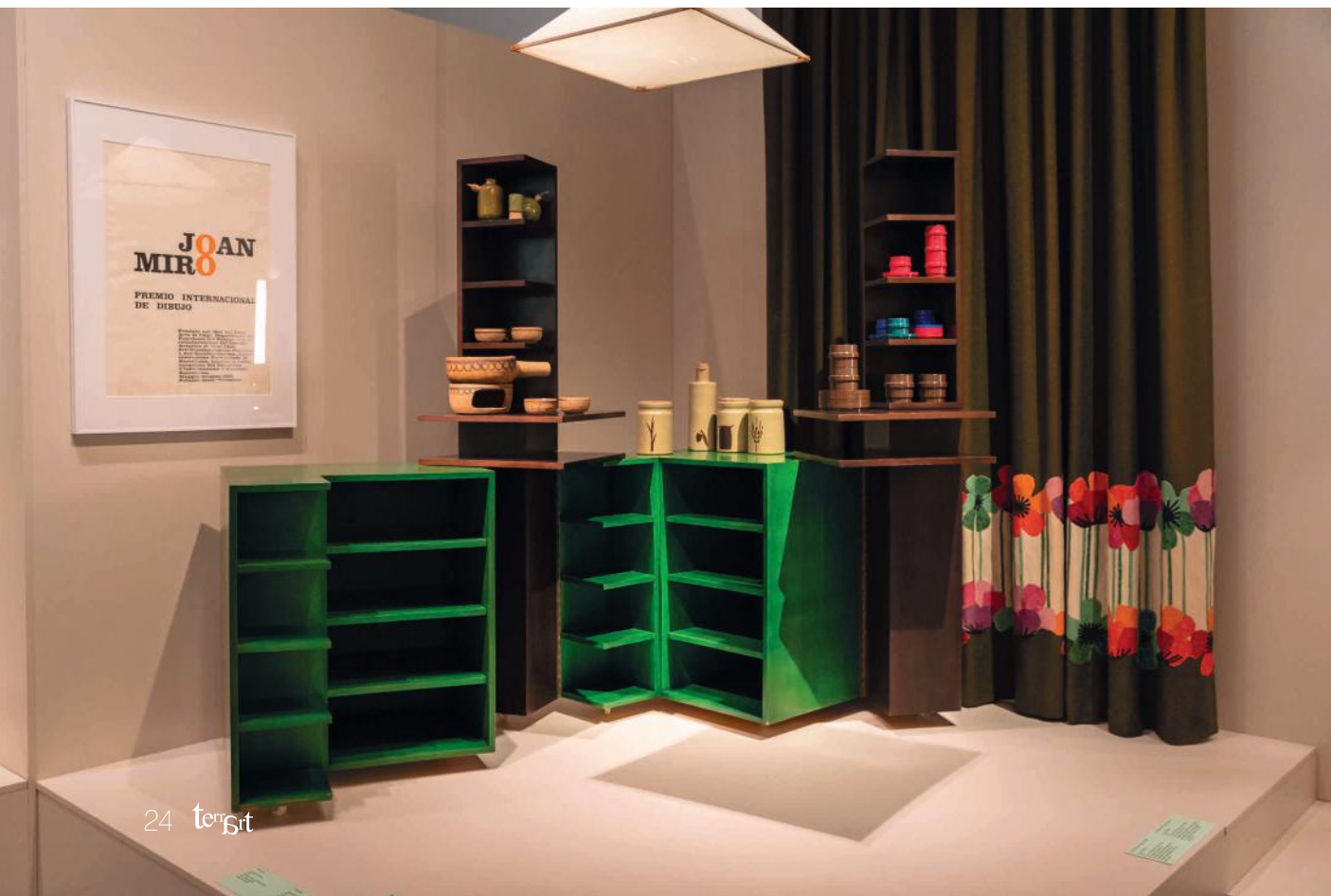
TEXT: ISABEL FERNÁNDEZ DEL MORAL · FOTOS: DISSENY HUB BARCELONA - RUBEN VAQUERO

Del 5 d'octubre de 2023 al 7 de gener de 2024 va poder visitar-se al Disseny Hub Barcelona l'exposició "**SOM AQUÍ! Les dones en el disseny, 1900-Avui**". Produïda pel Vitra Design Museum (Weil am Rhein, Alemanya) i ampliada pel **Museu del Disseny de Barcelona**, la mostra oferia un estudi crític sobre els èxits i les condicions de treball de les dones que han treballat en el món del disseny des de principis del moviment modern fins a l'actualitat.

En aquesta exposició van mostrar-se objectes creats per dones en diferents àmbits del disseny: mobles, il·luminació, disseny gràfic, ceràmica, tèxtil, etc., des d'aquells que s'han convertit en icones de la història del disseny fins a treballs poc coneguts. L'objectiu final era posar llum sobre les contribucions que han fet les dones al disseny modern i que no han estat reconegudes als llibres d'història. Amb la voluntat de revertir aquesta situació es revisa la història del disseny tal i com ens l'han explicada fins ara i en pro-

posa una de nova, amb múltiples veus, més plural i inclusiva.

La recerca portada a terme des del departament de col·leccions del Museu del Disseny ha posat el focus en l'àmbit local, sempre d'acord amb les característiques de les col·leccions del Museu i tenint en compte les especificitats de la història del disseny a Espanya, amb els seus trets específics i ritme particular, tot plegat a causa d'una situació política i social pròpia. La Guerra Civil (1936-1939) i el règim dicta-

torial posterior (1939-1975) van suposar un retrocés en molts aspectes de la societat, incloent-hi els drets de les dones i l'evolució del disseny modern.

Aquest resultat van formalitzar-se en dos àmbits inclosos a l'exposició inicial. El primer, **Nosaltres també hi érem! 1960 – 1990**, va estar centrat en les pioneres del disseny, dones nascudes abans de 1960 i que van treballar en aquest àmbit en les tres dècades assenyalades.

És a partir dels anys 60 que s'aprecien els primers canvis en el sector del disseny: l'inici de la formació reglada especialitzada, les primeres organitzacions professionals i el sorgiment d'empreses i botigues per a la comercialització d'aquest nou disseny modern.

Malgrat el fet que les dones es van incorporar a les escoles de disseny de manera significativa i al món professional, la història les ha relegades a un segon pla. En aque-

ta recerca van recollir-se 56 dissenyadores de perfils professionals diferents, entre les quals, aquí volem destacar les que, procedents de les escoles Massana i superior d'Art i Disseny La Llotja, principalment, van dedicar-se a la producció d'objecte ceràmic.

Destaquem a **Maria Bofill**, que des dels anys 60 inicia un procés de creació d'objecte utilitari, que serà molt característic en la seva obra, en el qual és difícil diferenciar el que és art del que és disseny.

Algunes de les pioneres en el sector del disseny d'objecte ceràmic van ser la **Rosa Vila-Abadal** que, juntament amb Xavier Bulbena, Jordi Marcet i Mercè Planes, el 1969 fundà AM Terrissaires. Treballaren per la renovació de les formes i la tècnica de la ceràmica popular catalana, amb una extensa trajectòria al llarg dels anys setanta i vuitanta.

Nuria Pié és un altre referent de llarg recorregut en l'objecte de disseny en ceràmi-

ca. Des de l'any 1977 que obre el seu primer taller, encara avui la trobem en actiu donant forma a noves idees. L'any 1979 seran la **Rosa Amorós** i l'**Agnès Padrós** que fundaren l'estudi de disseny Fràgil, dedicat a la realització de productes ceràmics i decoració de porcellana.

També destacaven en aquells primers temps l'**Elisa Arimany**, guanyadora del premi de disseny Expohogar de l'any 1982 o la **Montserrat Altet**, que amb els seus dissenys de vaixelles fou premiada l'any 1986. La **Margarita Sala**, que a inicis del setanta comença a dissenyar i decorar objecte ceràmic i degut a l'èxit de distribució, l'any 1981 acabarà creant la seva pròpia marca, *bedre*.

Eulalia Oliver i **Gloria Ferrer** del Taller Bugambilia, i la **Carme Balada**, s'incorporen als anys vuitanta al disseny i producció d'objectes ceràmics, tallers encara avui en ple rendiment, que basen els seu productes en

els processos artesanals i les sèries limitades que imprimeixen un segell molt personal a les seves creacions.

El segon àmbit de l'exposició, abordava la contemporaneïtat, prenent com a punt de partida la pregunta "Què pot fer el disseny per les dones?". **Coses de dones, coses de tothom. 1990–Avui** plantejava com en l'actualitat cal preguntar-se també si el sector del disseny està prou implicat en treballar per a la igualtat i si s'està fent prou per aportar solucions a les necessitats concretes de les dones. L'àmbit presentava 33 projectes que, des de l'art o el disseny, reivindiquen realitats vinculades específicament a les dones: la menstruació, la maternitat, la violència de gènere, la sexualitat, la malaltia i l'empoderament. Són temes sovint considerats tabús, ocultats o fins i tot banalitzats. S'ha volgut donar veu a les dones, visibilitzar i normalitzar determinades qüestions per tal de prendre consciència que les «coses de dones» afecten el conjunt de la societat.

En aquest àmbit també van estar presents projectes on la ceràmica va ser protagonista, com les obres reivindicatives de la **Cristina Guzmán Traver**, *Burka i Afrodita*; **Nuria Torres**, *Protection*; els *Coños* de **Karine Pascual** i **Carmen Vargas**; la *Curva de la felicitad* de **Sònia Ferragut** o la cortina ceràmica de **Rosa Cortiella**, *Segona Oportunitat*.

A banda de la repercussió pública que va tenir l'exposició, un dels resultats més importants ha estat la revisió de la col·lecció del Museu que, en aquest sentit, ha comportat que el 70% de les peces mostrades a l'exposició van ser de nova incorporació, així com també la representació de 50 noves dissenyadores (de les 85 incloses en el projecte).

L'exposició va anar acompanyada d'un ampli programa d'activitats en el marc del qual s'han realitzat entrevistes a dissenyadores, materialitzades en els podcasts, **Ara parlem nosaltres!**. S'ha porat a terme un *Laboratori de recerca*, amb alumnat de diverses universitats de disseny, una *Viquimarató*, i molt important, els resultats d'aquesta recerca han quedat recollits en una publicació **Dones x Disseny x Dones**.

La mostra va estar comissariada per Teresa Bastardes, Isabel Cendoya i Isabel Fernández del Moral, del Departament de Col·leccions del Museu del Disseny – Dhub. ●

